

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1899.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1899, gaf in de afdeelingen der Kamer aanleiding tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Herziening der Vestingwet. Evenals in vorige jaren werd door verscheidene leden wederom met klem aangedrongen op herziening der geheel verouderde wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* no. 64). Huns inziens gaat het niet aan met deze herziening, zooals de Minister, blijkens de Memorie van Antwoord op de Vestingbegrooting voor 1898, wenscht, te wachten tot het misschien nog ver verwijderde tijdstip, dat de afwerking van de forten van den gesloten kring der Stelling van Amsterdam althans zooverre gevorderd zijn, dat inderdaad eene behoorlijke verdedigingslinie om de hoofdstad des Rijks verkregen is. Reeds nu kan met genoegzame zekerheid worden geconstateerd, dat een aantal bestaande werken en sterkten uit een militair oogpunt alle beteekenis hebben verloren. Hoe men de opheffing van deze werken, die voortdurend in meerdere of mindere mate onderhoud vorderen, thans ontijdig kan noemen, zooals de Minister in de genoemde Memorie van Antwoord doet, zagen deze leden niet in.

Ook beaanden zij geenszins de meening, door dezen Minister daar geuit, dat er geene redenen van practisch belang zouden bestaan, waarom eene herziening van de genoemde wet op dit oogenblik noodzakelijk of wenschelijk zou geacht moeten worden.

Vooreerst toch staat vast, dat sommige gemeenten in hare ontwikkeling worden belemmerd door voor de defensie vrijwel waardelooze vestingwerken. Neuzen is er het sprekend voorbeeld van.

Al moge nu, zooals de Minister ten vorigen jare heeft verklaard, steeds door het Departement van Oorlog er naar worden gestreefd, de bijzondere belangen dier plaats te behartigen, voor zooverre de defensie zulks slechts eenigszins gedooft, dit neemt niet weg, dat, zoolang de Vestingwet ongewijzigd voortbestaat, de genoemde gemeente niet op afdoende wijze is te helpen.

Verder wordt, door de eischen die de Vestingwet stelt, de voltooiing van menig werk van algemeen nut tegengehouden. Zoo waren de leden, hier aan het woord, overtuigd, dat bijv. door die eischen de oplossing dier quaestie van den nieuwen waterweg voor Dordrecht wordt vertraagd. Zoolang, gelijk men beweert, zal moeten worden gevorderd, dat te Willemstad een koepelfort worde gebouwd, zal het kosten-argument eene belemmering zijn in de vrije keuze van de richting voor dien waterweg.

Deze leden verzochten daarom den Minister eene zoodanige herziening der Vestingwet in overweging te nemen, waardoor althans aan de geschetste, het meest gevoelde, bezwaren, waartoe thans die wet leidt, zal worden tegemoet gekomen. Daarentegen maakte de geschiedenis van de bestaande vestingwet, vele andere leden huiverig zelfs op eene gedeeltelijke herziening dier wet aan te dringen.

Fort te Spaarndam. Men vroeg, hoe het staat met den bouw van het fort te Spaarndam en of het werk ver genoeg is gevorderd, in verband met de gestelde termijnen. Is het juist, dat er moeilijkheden met den aannemer zijn en zoo ja, treedt de genie krachtig op om tegen hem de rechten van den Staat te handhaven?

Zandophoogingen. Sommige leden vroegen, of het waar is, dat de zandophoogingen geenszins beantwoorden aan het daarmede beoogde doel.

Gebruik van baksteen bij den bouw van forten. Ten vorigen jare, toen bij

de behandeling der Vestingbegrooting een der leden van de Tweede Kamer den Minister het denkbeeld aan de hand deed, om in de wijze van aanbesteding van werken, voor fort en onder het beheer der genie, zoodanige verandering te brengen, dat de belangen der zoo bij uitstek nationale industrie der steenbakkers daarbij meer tot hun recht zouden komen, heeft de Minister geantwoord, dat hij dit denkbeeld ter overweging zou geven aan den inspecteur der genie en zich in dit bijzonder geval geheel zou houden aan het uit te brengen advies. Men zou op prijs stellen thans van den Minister te vernemen, in welken zin dat advies heeft geluid.

Inrichting der stukken. Opnieuw werd opgemerkt, dat de beide laatste kolommen van de verzameling na den toelichtenden staat (stuk no. 5) jaar op jaar oningevuld blijven. Hoewel het ongetwijfeld zeer belangrijk zou zijn te weten welke bedragen, naar de meening des Ministers, voor elke linie bij volgende begrotingen nog aan te vragen zouden zijn, achtte men, nu gebleken is, dat de opvolgende Ministers niet in staat zijn daaromtrent mededeelingen te doen, het wenschelijk, dat voortaan de bedoelde kolommen worden weggelaten.

Voltooiing der Stelling van Amsterdam. Art. 4. Enkele leden vroegen of het juist is, dat de Stelling van Amsterdam uitgebreider is dan die van Parijs. Zij konden zich niet voorstellen, dat wij ooit genoeg troepen of kanonnen, zouden hebben om naar eisch deze stelling te bezetten, laat staan haar te verdedigen. Ware het daarom niet beter, zoo vroegen zij, ons daarvan goed rekenschap te geven en van de verdere voltooiing af te zien. Indien wij ons bepaalden tot het aanschaffen van licht en gemakkelijk vervoerbaar geschut om dit te bezigen achter vluchtig opgeworpen werken, dan zouden wij niet, als thans, $\frac{1}{2}$ van het land behoeven prijs te geven ten einde het overige $\frac{1}{2}$ gedeelte, de vesting Holland, te kunnen verdedigen.

Andere leden, hoewel betreurende, dat de voltooiing der Stelling van Amsterdam zooveel geld kost, waren van oordeel, dat het moeilijk is niet voort te gaan op den eens ingeslagen weg. Zij konden echter niet goedkeuren, dat thans, bij den slechten toestand onzer financiën, voor het maken van gebouwen in fort en zoo groote sommen op de begrooting zijn uitgetrokken en zouden het op prijs stellen, indien daarmede althans dit jaar nog wordt gewacht.

Door sommige leden werd gevraagd, of de Minister thans reeds kan opgeven, wanneer de afwerking van de fort en van den gesloten kring zóóverre zal zijn gevorderd, dat inderdaad de Stelling van Amsterdam verdedigbaar is. Ook wenschten deze leden te weten, of zekerheid bestaat, dat bij een onverwacht opkomenden oorlog de Stelling op voldoende wijze kan worden geapprovierd en van steenkolen voorzien. Eindelijk vroegen zij, hoe het thans staat met de drinkwater-quaestie en welke de resultaten zijn geweest van het tiental putboringen, hetwelk ten vorigen jare de Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 16 Januari 1895 n°. 23, op het terrein te Nieuwemeer heeft doen verrichten en ten behoeve waarvan op de loopende Vestingbegrooting een bedrag van f 30.000 is uitgetrokken. Is werkelijk gebleken, dat langs den thans ingeslagen weg, op eenvoudige wijze en met aanzienlijk minder kosten, eene oplossing voor de drinkwater-quaestie zal gevonden worden?

Ten vorigen jare bij de behandeling der Vestingbegrooting in de Tweede Kamer, werd van gedachten gewisseld over de vraag, of wellicht de fort en Liebrug en Penningsveer, in verband met hunne ligging, niet als wachtfort en zouden kunnen worden ingericht, en later, in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over de genoemde begrooting, werd door den Minister verklaard, dat nauwgezet zou worden overwogen, in welke mate de verschillende werken van meer of minder uitgebreide gebouwen moeten voorzien worden en dat door hem reeds maatregelen waren genomen, om nauwkeurig te onderzoeken, welke fort en te dien opzichte eenvoudiger zouden kunnen worden ingericht. Naar aanleiding daarvan, had het vele leden bevreemd, dat elke toelichting ontbreekt van het bedrag van f 484.000, hetwelk op de begrooting voor den verderen opbouw van de fort en Liebrug en Penningsveer is uitgetrokken en dat in de Memorie van Toelichting met geen enkel woord van de resultaten van het bedoelde onderzoek wordt melding gemaakt. Nu, naar het uitgetrokken bedrag te beoordeelen, het de bedoeling des Ministers schijnt te zijn, deze fort en tot woonfort en in te richten en het hier eene beslissing geldt voor onze defensie en onze geldmiddelen van het

grootste gewicht, die niet dan na rijp beraad mag worden genomen, verwachtte men alsnog eene uitvoerige toelichting van dit voorstel en eene weerlegging van de meening van hen, die aan wachtforten de voorkeur schenken. Om het gewicht der zaak, hechtte men er aan te verklaren, dat, naar men meende, de quaestie *woon-* en *wachtforten* bij de behandeling der loopende Vestingbegrooting in de Tweede Kamer, niet geheel tot haar recht is gekomen.

Het onderscheid tusschen *woon-* en *wachtforten* vonden sommige leden hierin dat in de eerste *woon-* en *slaap*gebouwen voor eene vaste bezetting zijn ingericht, in de laatste daarentegen slechts *wacht*gebouwen van geringe afmetingen, bestemd voor het verblijf van op geregelde tijdstippen afgelost wordende troepen. De meerdere of mindere uitgebreidheid van *woon-* en *slaap*gebouwen in forten kan, zoo meenden zij, voor eene beantwoording der vraag: woon- of wachtfort van geen belang zijn.

Terwijl vele leden in geen geval genegen zouden zijn thans voor het maken van gebouwen in de forten Zuidwijkermeer, den Ham, Krommeniedijk, Markenbinnen en Edam, gelden toe te staan, wenschten anderen, vóór zich daaromtrent uit te laten, van den Minister eene nadere toelichting te ontvangen. Zullen deze forten als woon- of wachtforten worden ingericht, hoeveel zullen de kosten van de in elk daarvan vereischte gebouwen bedragen en binnen hoeveel tijd zal de bouw voltooid kunnen zijn?

Naar aanleiding van de mededeeling in de Memorie van Antwoord betreffende de Vestingbegrooting voor 1898, dat, ook naar 's Ministers overtuiging, in de eerste plaats de forten van den gesloten kring van bomvrije gebouwen en van geschutopstellingen voor de nabijverdediging moeten worden voorzien, vroeg men, of door den aanleg van groepdepots en sectorparken, voor het opleggen van het artillerie- en geniematieel in de Stelling, waarmede thans de Minister wenschte te beginnen en waarvoor een eerste termijn van f 59.000 op de begrooting wordt uitgetrokken, in de voorgenomen werkwijze nu weer verandering wordt gebracht en zoo ja, welke daarvan de redenen zijn. Hoeveel zal de totale inrichting dezer depots en parken kosten, hoeveel zullen er worden aangelegd en wanneer zullen zij geheel gereed zijn?

Sommigen leden bevreemdde deze aanleg te meer, omdat, naar zij meenden, in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie dergelijke depots en parken niet zijn ingericht. Zij vroegen ook, of het strikt noodig is dit jaar met het inrichten te beginnen.

Andere leden wenschten te weten, of de uitgaven voor het inrichten van groepdepots en sectorparken ook waren begrepen onder de raming der totale kosten voor de voltooiing van den gesloten kring der Stelling, ten vorigen jare in de Memorie van Antwoord betreffende de Vestingbegrooting opgegeven.

Nu de Minister daar heeft medegedeeld, dat in verband met zijne voornemens, deze totale kosten, voorloopig geraamd op f 10.250.000, vermoedelijk nog wel zouden kunnen worden verminderd en ook heeft te kennen gegeven, dat door hem aan eenige deskundige autoriteiten de opdracht was verstrekt om gezamenlijk na te gaan, of eene raming van ongeveer 4 miljoen voor de kosten van de bewapening der Stelling, met inbegrip van den aanmaak van den strikt noodigen munitie-voorraad, nog niet te hoog moest worden geacht, zouden vele leden het op prijs stellen omtrent het bedrag van beiderlei kosten eene nieuwe opgave te ontvangen.

Telegraphische en Telephonische verbinding. Art. 7. Men wenschte te weten, of het hier aangevraagde bedrag voor telegraphische en telefonische verbinding alleen strekt ten behoeve van het leger.

Na de verklaring, door den Minister ten vorigen jare in de Memorie van Antwoord betreffende de Vestingbegrooting afgelegd, had het vele leden bevreemd, dat thans op de begrooting, voor het aanbrengen van wijzigingen en het doen van kleine voorzieningen, het niet onaanzienlijke bedrag van f 13.000 is uitgetrokken.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 18den November 1898.

VAN ASCH VAN WIJCK (Ede).
VAN DEINSE.
SMEENGE.
HELDT.
GROEN VAN WAARDER.